

Brüssel, 23. november 2021
(OR. en)

14046/21

Institutsioonidevaheline
dokument:
2008/0140(CNS)

SOC 662
ANTIDISCRIM 99
MI 859
JAI 1255
FREMP 268

ARUANNE

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	13394/21
Komisjoni dok nr:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Teema:	Ettepanek: nõukogu direktiiv, mis käsitleb võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamist sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest – Eduaruanne

I. SISSEJUHATUS

Komisjon võttis 2. juulil 2008 vastu nõukogu direktiivi ettepaneku, mille eesmärk on laiendada kaitset usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise eest ka väljapoole tööhõive valdkonda. Kavandatava võrdset kohtlemist käsitleva horisontaalse direktiiviga, mis täiendab selles vallas kehtivaid EÜ õigusnorme,¹ keelatakse diskrimineerimine eespool nimetatud põhjustel järgmistes valdkondades: sotsiaalkaitse, sealhulgas sotsiaalkindlustus ja tervishoid, haridus ning juurdepääs kaupadele ja teenustele, sealhulgas eluasemele.

¹ Eelkõige nõukogu direktiivid 2000/43/EÜ, 2000/78/EÜ ja 2004/113/EÜ.

Suur enamik delegatsioone on ettepaneku suhtes põhimõtteliselt positiivselt meelestatud ning paljud on kiitnud heaks asjaolu, et ettepaneku eesmärk on täiendada olemasolevat õigusraamistikku, käsitledes kõiki nelja diskrimineerimise põhjust horisontaalse lähenemisviisi abil.

Enamik delegatsioone on kinnitanud, et on oluline edendada võrdset kohtlemist kui ELi ühist väärtust. Mitu delegatsiooni on eriti rõhutanud ettepaneku tähtsust ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni kontekstis. Mõni delegatsioon oleks siiski eelistanud puuetega inimeste suhtes kaugeleulatuvamaid sätteid.

Kuigi nad rõhutavad diskrimineerimisvastase võitluse tähtsust, on mõned delegatsioonid pidanud varem küsitavaks vajadust komisjoni ettepaneku järele, millega nende arvates sekkutakse teatavates küsimustes liikmesriikide pädevusse ja mis on nende arvates vastuolus subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttega. Teatavad delegatsioonid on samuti soovunud täpsustusi ning väljendanud muret iseäranis seoses õiguskindluse puudumise, pädevuste jaotuse ning ettepaneku praktilise, rahandusliku ja õigusliku mõjuga.

Kaks delegatsiooni on säilitanud ettepaneku suhtes üldise reservatsiooni.

Praegu on kõik delegatsioonid säilitanud teksti suhtes üldise analüüsi reservatsiooni.

CZ ja DK on säilitanud parlamentaarse analüüsi reservatsiooni. Kuigi komisjon toetas püüdlusi kompromissi saavutamiseks, jäi ta praeguses etapis kindlaks oma esialgsele ettepanekule ja säilitas analüüsi reservatsiooni kõikide sellesse tehtud muudatuste suhtes.

Euroopa Parlament võttis oma arvamuse vastu nõuandemenetluse korras 2. aprillil 2009². Lissaboni lepingu jõustumise järel 1. detsembril 2009 kohaldatakse selle ettepaneku suhtes nüüd Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 19; seega on pärast Euroopa Parlamendilt *nõusoleku* saamist vajalik nõukogu ühehäälnene otsus.

² Vt dok A6-0149/2009. Praegune parlamendikoosseis nimetas raportööriks Alice Kuhnke (SE – Rohelised/EVF).

II. NÕUKOGU TÖÖ SLOVEENIA EESISTUMISE AJAL

Pärast tervikliku kompromissettepaneku arutamist mais³ esitas eesistujariik Sloveenia suunisdokumendi,⁴ mis sisaldas küsimusi, mis keskendusid kolmele peamisele lahendamata küsimusele: 1) *subsidaarsus*, 2) *puuetega inimesi käsitlevad sätted (rakenduskulud ning sidusus ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga)* ning 3) *õiguskindlus*.

Delegatsioonid käsitlesid neid teemasid sotsiaalküsimuste töörühma liikmete mitteametlikul koosolekul.⁵ Arutelu võib kokku võtta⁶ järgmiselt.

1. **Subsidaarsus (eelkõige artikli 2 lõige 8 ja artikli 3 lõiked 1–2 ning põhjendus 16)**

- a) **Kas subsidaarsus ja diskrimineerimise eest kaitsmine ELi õigusega on õiges tasakaalus?**
- b) **Kas on õiges tasakaalus ühelt poolt diskrimineerimise eest kaitsmine ning teiselt poolt selliste õiguste nagu era- ja perekonnaelu austamise, ühinemisvabaduse ja ajakirjandusvabaduse kaitsmine?**

Mitu delegatsiooni leidis, et viimases tekstis on üldiselt leitud õige tasakaal subsidaarsuse ja muude aspektide vahel (täpsemalt diskrimineerimise eest kaitsmine ELi tasandi õigusega ning selliste õiguste nagu era- ja perekonnaelu austamise, ühinemisvabaduse ja ajakirjandusvabaduse kaitsmine). Mõned delegatsioonid nägid siiski ka vajadust teksti täiendavalt peenhäälestada.

Teised delegatsioonid väljendasid muret seoses subsidaarsuse ja õiguskindlusega ning kinnitasid vajadust kaitsta liikmesriikide pädevust, muu hulgas sellistes valdkondades nagu haridus.

³ Dok 8549/21. Vt ka dokumendid 9108/21 ja 9109/21.

⁴ Dok 12398/21.

⁵ 27. oktoobril 2021. COVID-19 pandeemiast tingitud erandlike asjaolude tõttu toimus koosolek virtuaalselt.

⁶ Täpsema teabe saamiseks vt 13394/21.

Samas leidis mitu delegatsiooni, et tekst on muudetud liiga leebeks, mille tulemusel nõrgeneb pakutav kaitse ja see võib avada võimaluse diskrimineerimiseks sellistes valdkondades nagu abielu- ja perekonnaõigus.

Üks delegatsioon soovis ka, et teksti tuleks tagasi tuua interseksionaalsuse mõiste.

Toetades praegust teksti edasise arutelu alusena, kinnitas komisjoni esindaja, et oluline on järgida subsidiaarsuse põhimõtet, mida käsitletakse ettepaneku põhjendustes, ning austada Euroopa Liidu Kohtu rolli. Vastuseks delegatsioonide märkustele selgitas komisjoni esindaja, et:

- direktiiv hõlmab kõiki *äritegevusi* jagamismajanduse kontekstis;
- direktiivi eesmärk on üksnes tagada võrdne *juurdepääs* haridusele, rikkumata seejuures liikmesriikide pädevusi; ja
- direktiiviga saab hõlmata üksnes ELi toimimise lepingu artiklis 19 käsitletud diskrimineerimise aluseid.

2. Rakenduskulud (eelkõige artikkel 15 ja põhjendused 19ca, 19cb ja 19cc)

- a) Kas peate võimalikuks toetada sätteid, mis annavad liikmesriikidele õiguse taotleda ajutist erandit mõistlike abinõude võtmise nõudest? Kuidas teie arvates tuleks neid sätteid täpsustada?**

b) Kas võiksite tuua näiteid konkreetsetest olukordadest, mida teie arvates tuleks hõlmata, pidades silmas asjaolu, et põhjendamatu või ebaproportsionaalse koormuse puudumine on juba hõlmatud mõistlike abinõude mõistega?

Mõned delegatsioonid olid kompromissi vaimus valmis kaaluma võimalust teha ajutine erand nõudest võtta puuetega inimeste jaoks kasutusele mõistlikud abinõud. Täiendavat arutelu nõuavad siiski sellised küsimused nagu vajadus kehtestada kohaldatavad kriteeriumid ja direktiivi kooskõla ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. Võimaliku alternatiivina otsesele ajutisele erandile pakkus üks delegatsioon välja idee ajutiselt peatada kohaldatavad karistused. Teine delegatsioon osutas võimalusele piirduda erandi tegemisel üksnes uute kaupade ja teenustega.

Mitmel delegatsioonil ei olnud võimalik pakutud ajutist erandit toetada, kuna see tõenäoliselt nõrgendab puuetega inimeste kaitset diskrimineerimise eest. Sellega seoses väljendasid mõned delegatsioonid seisukohta, et ebaproportsionaalse koormuse mõiste on piisav kaitse liiga koormavate kohustuste eest. Nad rõhutasid, et ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni kohaselt on mõistlike abinõude põhimõtte kohaldatav konkreetsetes olukordades ja põhineb konkreetsel hetkel esineva ebaproportsionaalse koormuse analüüsil, ning tuletasid meelde, et direktiivi eelnõu sätteid on varasemate arutelude käigus juba nõrgestatud (näiteks eemaldati esmased kohustused taristu valdkonnas).

Üks delegatsioon hoiatas konkurentsieeliste eest, mis võivad tekkida, kui mõnes liikmesriigis tehakse erandeid, samas kui teised säilitavad rangema korra.

Mitu delegatsiooni pidas vajalikuks väljapakutud erandisätte täiendavat analüüsi ja selgitamist.

Tunnistades, et delegatsioonidele teeb muret direktiivis sisalduvate puuetega inimesi käsitlevate sätete rakendamise majanduslik kulu, rõhutas komisjoni esindaja, et juhul kui kompromissi aluseks võetakse erand, tuleks sellele kehtestada selged tingimused, mida liikmesriigid peavad kohaldama.

Mitu delegatsiooni avaldas kahetsust mõiste „juurdepääsetavus“ väljajätmise üle tekstist, kuna see nõrgendab puuetega inimestele antavat kaitset; ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon sisaldab nii mõistet „mõistlikud abinõud“ kui ka mõistet „juurdepääsetavus“. Mitu delegatsiooni avaldas kahetsust ka selle üle, et tekstist on välja jäetud mõiste „universaalsisain“, mis oleks võimaldanud laiemat lähenemisviisi puuetega inimeste võrdse kohtlemise suhtes.

Toetades praegust teksti edasise töö alusena, tuletas komisjoni esindaja meelde, et esialgne ettepanek ei sisaldanud üksikasjalikke ligipääsetavust käsitlevaid sätteid ning et peamine eesmärk on tagada, et juurdepääs direktiiviga hõlmatud erinevatele põhivaldkondadele ei oleks diskrimineeriv.

c) Kas teie arvates on praegune tekst hästi kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga?

Mitu delegatsiooni leidis, et tekst on üldjoontes piisavalt kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. Mitu teist delegatsiooni ei olnud selles siiski veendunud, kartes õiguskindlusetust ja hoiatades ÜRO akti sätete eiramise või nõrgendamise eest.

Komisjoni esindaja juhtis tähelepanu sellele, et ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni kohaldatakse igal juhul ja et kavandatav direktiiv aitaks kaasa selle rakendamisele, kuid ei kujuta endast iseenesest rakendusakti.

3. Õiguskindlus (eelkõige artikli 2 lõiked 7 ja 7a)

Kas teil on võimalik toetada sätteid, mis käsitlevad kindlustus-, pangandus- ja muude finantsteenuste osutamisel erineva kohtlemise lubamist, mis põhineb „vanusel“ või „tervise seisundil, mis võib olla seotud isiku puudega“? Kui ei, siis mida tuleks teha, et teie mureküsimumsi arvesse võtta?

Mitu delegatsiooni toetas edasise arutelu alusena praegust teksti, tingimusel et sellesse lisatakse vajalikud täpsustused ja selgitused. Üks delegatsioon rõhutas, et oluline on teha selget vahet mõistetel „puue“ ja „tervise seisund“. Teine delegatsioon oli seisukohal, et erinev kohtlemine, mis põhineb isiku „vanusel või terviselikul seisundil, mis võib olla seotud isiku puudega“ on tõenäoliselt vastuolus ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. Mõned delegatsioonid kinnitasid, et vanuse ja tervise arvessevõtmine on õiguspärane näiteks kindlustusmaksete arvutamisel, ning rõhutasid, et oluline on tagada erineva kohtlemise objektiivne ja mõistlik olemus. Üks delegatsioon rõhutas sellega seoses ka vajadust käsitleda olukordi, kui teenuseosutajad kasutavad otsuste tegemisel tehisintellekti.

III. KOKKUVÕTE

Kuigi viimase teksti põhjal toimunud arutelude käigus on tehtud teatavaid edusamme, on ilmne vajadus jätkata põhjalikku tööd, et nõukogus oleks võimalik saavutada nõutav ühehäälsus.